

Özsoy Operası

Özsoy Operası ilk yerli Türk operasıdır. Bestecisi ve orkestra şefi **Adnan Saygun**'dur. Güftesi **Münir Hayri Egeli**'ye ait olup Egeli aynı zamanda eseri sahneye koymuştur. 1934 yılında **İran Şah'ı Rıza Pehlevi**'nin yapacağı Türkiye ziyareti çerçevesinde bizzat **Mustafa Kemal**'in direktifleriyle 1-2 ay gibi kısa bir sürede hazırlanmıştır. Eser 19 Haziran 1934 tarihinde ilk defa Ankara Halkevi'nde sahnelenmiştir. Opera, ikinci kez Atatürk'ün 100'üncü doğum yılı olan 1981'de Adnan Saygun'un yeni yorumuyla bir kez daha sahnelenmiştir. Üç perde ve 12 tablolu dramatik opera türünde olan eserin ilk sahnelenişinde orkestra Cumhurbaşkanlığı Bاندosu ve İstanbul Konservatuvarı Yaylı Çalgılar Orkestrası'nın bir araya getirilmesiyle gerçekleştirilmiştir. Dans ve koreografiyi bu alanda deneyimi olan Selma ve Azade Selim Sırrı Tarcan üstlenmiş koro ise Halil Bedii Yönetken yönetimine bırakılmıştır. Başrollerde; Ulu Anne'yi soprano Nimet Vahit, Ferîdun'u ise Nurullah Şevket Taşkıran üstlenmiştir. Eserin konusu Firdevsî'nin ünlü destanı Şehnâme'den alınmıştır. Eserde Türk destanlarından ve mitolojisinden öğelere de yer verilmiştir. Metin, Şehnâme'nin eski hükümdarlardan Ferîdun ile ilgili bölümünden alınmıştır. Öykü, Hakan Ferîdun'un ikiz oğulları *Tur* (Kurt) ile *İraç* (Aslan) üzerine kuruludur. İkizler doğduğunda şeytanın gazabı onları birbirinden ayırır. Ayrı yollara gidip birbirlerinden uzaklaşırlar. Ama yüzyıllar sonra buluşup kardeş olduklarını anlarlar, Türkiye ve İran gibi... Eserin ana fikri; yüzyıllar boyunca Türkiye ve İran'ın kardeş olduğunun vurgulanmasıdır. Nitekim eserin sonunda, iki kardeşten Tur'un adı geçtiğinde, sahnedeki oyuncular, Ankara Halkevi'nin locasında operayı izlemekte olan Atatürk'ü, İraç (Aslan) sorulduğunda ise yanındaki Rıza Pehlevi'yi işaret ettiler. Bu jest karşısında çok duygulanan Rıza Şah Pehlevi, "Kardeşim!" diyerek, Atatürk'e sarılmıştır. İran Şahı'nın çağdaş ve Batılı bir ülke olmak yolunda reformlara girişmesi ve bu yolda Mustafa Kemal Atatürk'ün Türkiye'de yaptığı değişiklikleri kendine model aldığı bilinmekteydi. Mustafa Kemal Atatürk ise Batı ile olduğu kadar komşu ülkeler (Balkanlar, Arap ülkeleri ve İran) ile sağlam dostluk ilişkileri kurmak istiyordu. Özsoy Operası, iki ülke arasındaki bu yakınlaşma ve ittifakı onurlandırmak üzere sahnelenmiş bir eserdir.

Güçlü TULÜVELİ

KAYNAKÇA

KATOĞLU, Murat, "Cumhuriyet Türkiyesi'nde Eğitim, Kültür, Sanat", **Türkiye Tarihi 4 Çağdaş Türkiye 1908-1980**, Ed. Sina Akşin, Cem Yayınları, Ankara 1989.

ORANSAY, Gültekin, "Çoksesli Musiki", **Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi**, Vol. 6.

29/03/2025 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ozsoy-operasi/?pdf=3416> adresinden erişilmiştir